

ASPECTE PRIVIND RECUNOAȘTEREA ȘI EVALUAREA PRODUSELOR
ȘI SERVICIILOR IT

RECOGNITION AND EVALUATION ISSUES OF IT PRODUCTS AND SERVICES

CZU: 657.471.1:004

DOI: 10.5281/zenodo.7063716

COJOCARU Victor

ASEM, Moldova

Email: vcojocaruserv@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9512-7455

BĂDICU Galina

ASEM, Moldova

Email: badicu.galina@ase.md

ORCID: 0000-0002-9429-3654

Abstract. In recent years, the Republic of Moldova's IT sector has grown in prominence, and it has become a key contributor to the country's economy. The undeniable evolution is accompanied by the abundance of new products and services, such as the manufacture of electronic components, software publishing activities, information technology service activities, IT service activities, all of which result in accounting shortcomings in the IT industry. In this context, the study aims to investigate issues related to the recognition and evaluation of IT products and services. The purpose of this investigation is to elucidate the rules set out in national accounting regulations, in order to streamline their application in the practice of IT entities.

Keywords: recognition, evaluation, IT products and services, costs, Republic of Moldova

JEL Classifications: M41, L63, L86, L96

Introduction

Digitalizarea cuprinde tot mai multe domenii ale vieții, iar cunoașterea domeniului IT începe să devină o necesitate stringentă, întrucât a ajuns unul din cele mai dinamice domenii în economia națională. În așa mod s-a reușit elaborarea de politici motivaționale la nivel de țară pentru programatorii și inginerii IT de înaltă calificare care își aduc aportul la creșterea economică a Republicii Moldova.

Astfel, rezultatele din ultimii 5 ani din domeniul IT au demonstrat aportul semnificativ pe care l-a avut domeniul pentru dezvoltarea economiei țării. Tehnologiile au câștigat tot mai multă influență, iar în noua realitate, reconfigurată din cauza pandemiei COVID-19, au demonstrat că pot contribui la dezvoltarea unei economii digitale eficiente și pot asigura accesul cetățenilor la serviciile de care au nevoie. Evoluția incontestabilă este însoțită de abundența noilor produse și servicii, precum fabricarea componentelor electronice, activități de editate a produselor software, prelucrarea de date, administrarea paginilor web și activitățile conexe, activități de servicii informatice etc.

Actualmente, nu sunt suficient abordate și soluționate problemele aferente recunoașterii și evaluării produselor și serviciilor IT, selectării unei metode relevante de calcularea a costului, corelării costului vânzărilor cu venitul aferent în contextul serviciilor interdependente și inseparabilității proceselor de cercetare, dezvoltare, experimentare, prestare și consum etc.

Motivul pentru care s-a ales subiectul de discuție rezidă în importanța pe care acesta îl are în activitatea entităților din domeniul IT, contribuind semnificativ la obținerea profitului. Totodată, actualitatea temei se încadrează în conjunctura dezvoltării și reformei contabilității, investigării insuficiente în literatura de specialitate autohtonă a problemelor referitoare la recunoașterea și evaluarea produselor și serviciilor IT, precum și de modificările operate în legislația națională

contabilă, care tind spre consolidarea profesiei contabile la nivel mondial și contribui la dezvoltarea unor economii puternice prin inițierea și promovarea aderării la standarde profesionale de o înaltă calitate.

Obiectivul general al cercetării constă în determinarea gradului de eficiență actual și potențialele căi de perfecționare a contabilității în domeniul IT prin prisma interpretării și aplicării regulilor contabile, axându-ne pe modalitatea în care contabilii percep acest fenomen, în vederea respectării legalității în tratarea tranzacțiilor economice aferente produselor și serviciilor IT.

Scopul acestei cercetări constă în prezentarea celor mai relevante aspecte cu referire la recunoașterea și evaluarea produselor și serviciilor IT, dar și de a releva impactul acestora asupra costului de producție.

În cadrul investigațiilor, s-a recurs la metoda dialectică cu elementele sale fundamentale, precum: analiza, sinteza, inducția, deducția, dar și la metodele inerente disciplinelor economice: observarea, compararea, selectarea și gruparea. Suportul direct al investigațiilor la subiectul în cauză l-au constituit actele legislative și normative ale Republicii Moldova în domeniul contabilității precum, prevederile SNC „Stocuri”, Indicațiilor metodice privind contabilitatea costurilor de producție și calculația costului produselor și serviciilor, literatura de specialitate și website relevante temei de cercetare.

Basic Content of the Paper

Rezultatele remarcabile înregistrate de rezidenții Moldova IT Park confirmă caracterul dinamic al domeniului IT, nivelul sporit de adaptare a acestuia în condiții de criză, dar și capacitatea de valorificare a oportunităților, fapt prezentat în figura 1.

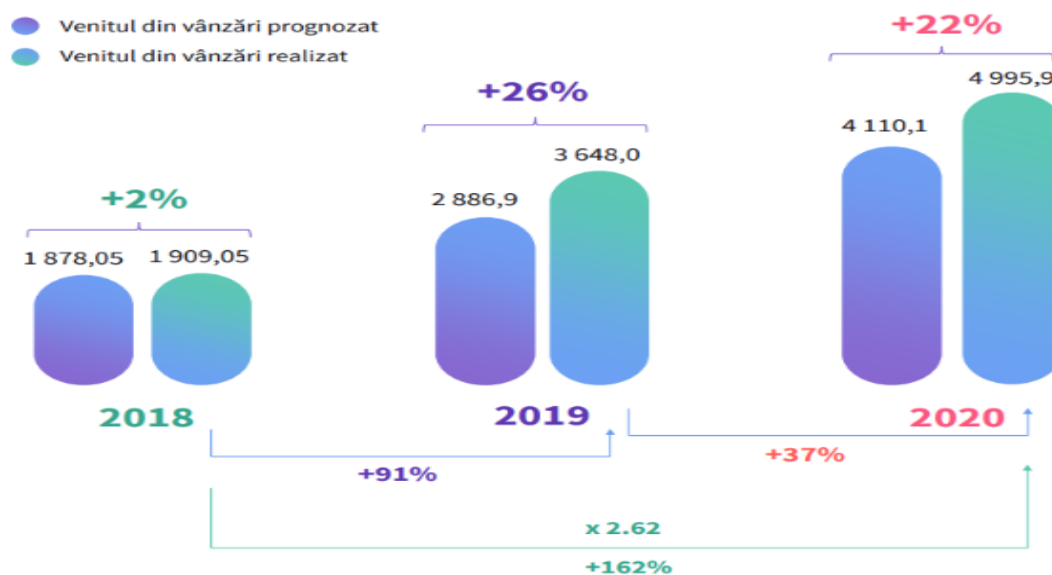

Fig. 1. Evoluția veniturii din vânzări prognozat vis-a-vis înregistrat în perioada 2018-2020 (milioane lei)

Sursa: preluat de autori după [6]

Datele din figura 1, relevă că venitul din vânzări realizat de entitățile rezidente în anul 2020 este de 4 995,9 milioane lei, fiind cu 1,347.9 milioane lei sau cu 37% mai mare comparativ cu anul precedent. În doar al treilea an de activitate a Moldova IT Park rezidenții acestuia au realizat o cifră de afaceri de 2,6 ori mai mare decât cea înregistrată în anul 2018. De asemenea, similar anilor trecuți, se observă păstrarea tendinței de depășire a veniturii din vânzări prognozat cu circa 22% în anul 2020 în pofida situației pandemice și cu 26% în anul 2019.

Rezultatul creșterii pozitive a numărului rezidenților în cadrul Parcului IT, precum și vânzărilor entităților rezidente a contribuit la majorarea încasărilor în Bugetul Public Național. Conform datelor prezentate de Serviciul Fiscal de Stat, în anul 2020 contribuția rezidenților Moldova IT Park la Bugetul public național a constituit 539,4 milioane lei, dintre care 387,15 milioane lei aferente impozitului unic și 152,3 milioane lei aferente altor impozite și taxe. Valoarea impozitelor și taxelor achitate de rezidenții Parcului a crescut cu 34% sau cu 136,2 milioane lei în anul 2020 față de anul 2019, și cu 59% sau 199,2 milioane lei comparativ cu anul 2018. Valoarea încasărilor generate de impozitul unic s-a majorat cu 44% sau 118,8 milioane lei în 2020 față de anul 2019, și sa triplat comparativ cu primul an de operare a Parcului [6].

Ținând cont de specificul domeniului IT, consemnăm că entitățile se ocupă cu proiectarea și realizarea softurilor la comandă, prelucrarea de date, administrarea paginilor web și activitățile conexe, consultanță și alte servicii în domeniul IT, editarea jocurilor de calculator și a altor produse software etc. Astfel, structura veniturilor în dinamică per genuri de activități eligibile, drept evoluție în perioada 2019-2020 se prezintă în tabelul 1.

Tabelul 1. Structura veniturilor în dinamică per genuri de activități IT

Activitate în domeniul IT	Cod CAEM	Pondere în venitul din vânzări din activitățile IT, 2019,%	Pondere în venitul din vânzări din activitățile IT, 2020, %	Creșterea ponderii în vânzări din activitățile IT
Realizarea softului la comandă	62.01	49,1	50,8	+1,7
Consultanța și alte servicii	62.02, 62.09	29,7	25,2	-4,5
Prelucrarea de date, administrarea paginilor web și activitățile conexe	63.11	8,5	11,0	+2,5
Editarea jocurilor de calculator și a altor produse software	58.21, 58.29	7,3	7,7	+0,4
Activități de management al mijloacelor de calcul	62.03	1,3	1,4	+0,1
Activități de design specializat, bazate pe utilizarea echipamentelor de calcul specializate de înaltă performanță	74.10	0,9	1,0	+0,1
Cercetare-dezvoltare experimentală, bazată pe utilizarea echipamentelor de calcul specializate de înaltă performanță, în matematică, calculatoare și științe informatice, fizică, nanotehnologie, inginerie și tehnologie, științe naturale și inginerie, nanobiotehnologie, bioinformatică	72.19.11, 72.19.12, 72.19.13, 72.19.21, 72.19.29, 72.19.50, 72.11 (limitat)	0,5	0,6	+0,1
Activități ale portalurilor web	63.12	2,2	2,0	-0,2
Instruire în domeniul calculatoarelor	85.59 (limitat)	0,2	0,1	-0,1
Servicii de obținere de efecte speciale și filme de animație	59.12.14, 59.12.15	0,3	0,3	0,0
Fabricarea de circuite integrate și microprocesoare	26.11 (limitat)	0,0	0,0	0,0
Total	X	100	100	X

Sursa: elaborat de autori în baza datelor BNS [4], [2]

Din tabel, se atestă o creștere a ponderii tuturor tipurilor de activități, cu excepția activităților portalurilor web și instruirii în domeniul calculatoarelor. Examinând structura veniturilor din vânzări, observăm că în ambele perioade, se obțin venituri din toate activitățile eligibile conform CAEM [2]. Cota cea mai mare în obținerea veniturilor din vânzări în domeniul IT revine veniturilor din realizarea softurilor la comandă, circa 51% în anul 2020. Totodată, deducem că activitatea operațională a entităților din domeniul IT este diversificată, întrucât se obțin venituri aproximativ din 10 tipuri de activități.

În acest context, deoarece produsele și serviciile IT sunt rezultatul unui proces de cercetare și dezvoltare apare necesitatea determinării costului de producție, moment în care apar mai multe întrebări: cum se formează costul produselor și serviciilor IT, ce metodă de calculație este relevant de utilizat, care este componența costurilor, care sunt cele mai relevante baze de repartizare a

costurilor directe repartizabile și costurilor indirecte etc. Acest aspect impune tratarea corectă a problemelor specifice recunoașterii și evaluării acestora în domeniul IT.

În soluționarea problemelor de recunoaștere și evaluare a produselor și serviciilor IT entitatea se conduce de prevederile SNC „Stocuri” și Indicațiilor metodice privind contabilitatea costurilor de producție și calculația costului produselor și serviciilor (Indicații metodice). Iar, în Politicile contabile, entitatea din domeniul IT indică opțiunile selectate ținând cont de specificul activității și caracteristica procesului tehnologic aplicat.

Drept bază contabilă în clarificarea problemei recunoașterii unui element în componența activelor circulante servește prevederile SNC „Stocuri” care se rezumă *la controlul acestora, corespunderea definiției, probabilitatea de a obține beneficii și evaluarea în mod credibil* [7, pct. 11]. Iar, drept bază juridică în clarificarea problemei recunoașterii unei element în componența activelor circulante servesc documentele primare aferente procesului de cercetare și dezvoltare a produselor și prestarea serviciilor IT.

Anticipat, este relevant de a aborda semnificația produselor și serviciilor IT, întrucât am constatat că fiecare regulă, principiu și cerință din prevederile contabile au implicații asupra relevanței informației privind produsele și serviciile. Menționăm că în reglementările contabile naționale produsele sunt tratate ca rezultat al procesului de producție, care cuprinde totalitatea operațiilor aferente fabricării produselor/prestării serviciilor/executării lucrărilor și reprezintă bunurile fabricate în cadrul entității [7, pct.6 (5)].

Conform prevederilor Indicațiilor metodice, serviciile sunt calificate ca lucrări executate de către entitate pentru terți și/sau subdiviziuni interne, de exemplu, servicii de transport, reparație, intermediere, consultanță, instruire, agrement-sport, telefonie, internet, turism etc. [5, pct.5]. În opinia noastră, serviciile sunt niște bunuri intangibile obținute în procesul de cercetare și dezvoltare care cuprind totalitatea operațiilor privind prestarea acestora conform clauzelor contractuale. În domeniul IT, drept servicii se consideră: prelucrarea de date, administrarea paginilor web și activitățile conexe, activități de design specializat, bazate pe utilizarea echipamentelor de calcul specializate de înaltă performanță, editarea jocurilor de calculator și a altor produse software etc.

De remarcat că reflectarea corectă a produselor și serviciilor IT constă în aplicarea unor reguli concrete. Reglementările contabile naționale prevăd **recunoașterea** produselor IT ca active circulante, în cazul îndeplinirii simultane a următoarelor condiții:

- *sunt controlate de entitate, adică se află în proprietatea acesteia;*
- *există probabilitatea obținerii de către entitate a beneficiilor economice viitoare din utilizarea stocurilor;*
- *sunt destinate utilizării în ciclul normal de producție/prestări servicii sau vor fi vândute în termen de 12 luni și costul de intrare poate fi determinat în mod credibil* [7, pct.11].

Entitățile care desfășoară activități de producție, de prestări servicii, de executare a lucrărilor au obligația să țină contabilitatea costurilor de producție și să calculeze costul acestora [5, pct.6].

Costurile de producție se recunosc în baza contabilității de angajamente în perioada în care acestea au fost efectiv suportate, fapt prezentat în figura 2.

Fig 2. Recunoașterea costurilor de producție conform legislației naționale

Sursa: elaborat de autori

Drept rezultat al respectării acestui principiu **este necesară contabilizarea separată** a:

- a) *costurilor curente*, care cuprind costurile suportate și recunoscute în perioada curentă (luna, trimestrul, anul) (de exemplu, costul materialelor consumate, salariile calculate muncitorilor de bază, energia electrică consumată etc.);
- b) *costurilor anticipate*, care cuprind costurile efectuate în perioada curentă, dar care se referă la perioadele viitoare (de exemplu, costurile aferente reparațiilor mijloacelor fixe, certificărilor, expertizelor, evaluărilor, costurilor de locațiune etc.);
- c) *costurilor preliminate*, care cuprind costurile ce urmează a fi suportate în perioadele viitoare, dar se recunosc în perioada curentă (de exemplu, provizioanele privind concediile de odihnă ale muncitorilor de bază) [5, pct. 7].

Problema evaluării produselor și serviciilor IT constă în determinarea valorii acestora în mod credibil. Evaluarea este credibilă doar în cazul în care entitatea va determina costul efectiv al produselor și serviciilor IT, respectând prevederile Indicațiilor metodice. Costul efectiv al produselor și serviciilor IT se determină la sfârșitul fiecărei comenzi, folosind totalitatea procedeelelor pentru determinarea acestuia.

Costurile de producție **se evaluează** la valoarea contabilă a stocurilor consumate, suma retribuițiilor efectiv calculate personalului încadrat nemijlocit în procesul de cercetare și dezvoltare a produselor/prestare a serviciilor, suma contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii, suma amortizării activelor imobilizate cu destinație de producție, valoarea serviciilor procurate de la terți etc. [5, pct. 8] Conform prevederilor Indicațiilor metodice, contabilitatea costurilor de producție *se ține pe articole de costuri* care cuprind: *costuri materiale directe și repartizabile, costuri cu personalul directe și repartizabile, costuri indirecte de producție* [5, pct. 12].

Investigațiile demonstrează că componența articolelor de cost în domeniul IT depinde de regimul fiscal al entității. În tabelul 2, se prezintă componența articolelor de cost în domeniul IT.

Tabelul 2. Componența articolelor de cost în domeniul IT

Articole de cost	Entități cu regim de impozitare general și SIMM	Entități cu regimul facilitat pentru membrii IT PARK
Costuri cu materiale	DA	DA
Costuri cu retribuirea muncii	DA	DA
Costuri cu contribuții la asigurări sociale	DA	NU
Costuri indirecte de producție	DA	DA

Sursa: elaborat de autori

Costurile cu materiale reprezintă valoarea contabilă a stocurilor sau altor resurse materiale utilizate nemijlocit la fabricarea produselor și prestarea serviciilor IT. Menționăm că costurile materiale în serviciilor IT au o pondere foarte mică, cu excepția tipului de activitate a fabricării componentelor electronice, precum microprocesoare.

Costurile cu personalul reprezintă remunerațiile, contribuțiile și alte plăți aferente personalului încadrat nemijlocit în procesul de cercetare și dezvoltare a produselor și/sau de prestare a serviciilor. Menționăm că în cazul personalului din domeniul IT se solicită abilități profesionale cu referință la cei ce proiectează și dezvoltă softuri, baze de date, inginerii de sistem și administratori de sistem, inginerii de rețea, web designeri, designer grafic, inginer proiectant etc. Datele relevă o creștere semnificativă a numărului de salariați în cadrul entităților rezidente IT Park cu 44% în anul 2019 și cu 78% în 2020 comparativ cu cel înregistrat în anul 2018. Respectiv, salariul mediu lunar la finele anului 2020 era de 28 015 lei per angajat, ceea ce depășește atât salariul mediu lunar înregistrat la finele anilor 2018 (25,194 lei), cât și 2019 (27,281 lei) [6].

Practica economică demonstrează că în costul produselor și serviciilor IT, preponderent (peste 90%) revine costurilor cu retribuirea muncii, care reprezintă salariile fiecărui angajat implicat în mai multe contracte de cercetare, dezvoltare și elaborare a produselor/prestare a serviciilor IT în una și aceeași perioadă de gestiune. În acest context, apare necesitatea determinării unei baze rezonabile de repartizare a salariului personalului implicat la elaborarea mai multor produse software.

Deoarece, conform art. 370 alin. (1) din Codul fiscal [3], rezidenții parcurilor IT achită lunar un impozit unic, ei **nu sunt plătitori** de impozite și de contribuții la plățile salariale ce țin de activitatea IT. Astfel, costurile cu contribuții la asigurări sociale **nu constituie** element component al costului produselor software elaborate în cazul membrilor parcurilor IT.

Așadar, reieșind din participarea concomitentă a salariaților în diverse proiecte de cercetare și dezvoltare a produselor și serviciilor IT, apare problema repartizării costurilor cu personalul. În opinia noastră, drept bază de repartizare relevantă poate servi gradul de implicare a fiecărui salariat într-un contract. Acest moment se poate determina în baza softurilor, care permit gestionarea și evidența taskurilor realizate de către angajații entităților IT. În așa fel, entitatea poate genera rapoarte și evalua ce lucrări au fost făcute pe fiecare comandă în parte, care este timpul bugetat pentru realizarea acesteia, cât timp efectiv s-a utilizat. Cele mai cunoscute și recomandabile softuri sunt: Jira Atlassian, ClickTime, Asana, Trello, Everhour etc. În vederea determinării corecte a costului produselor și serviciilor IT propunem drept bază de repartizare a costurilor salariale timpul efectiv alocat la proiectarea, cercetarea și dezvoltarea acestora, ceea ce reprezintă gradul de implicare a fiecărui salariat, determinat în baza softurilor utilizate.

Costurile indirecte de producție țin de gestiunea procesului de fabricare și prestare a serviciilor. În domeniul IT. La costurile indirecte se referă diverse servicii și licențe procurate de la alți prestatori de servicii IT, precum: servicii Google mail, servicii Plugin Soft pentru site-uri, servicii rezervare portal, servicii stocare date, servicii monitorizare site, servicii de mentenanță, amortizarea tehnicii de calcul, salariile administratorilor de rețea a entității IT, locațiunea birourilor unde activează inginerii IT etc. Dat fiind faptul că costurile cu salariul reprezintă cel mai semnificativ articol de costuri, considerăm relevant de a fi utilizate drept bază de repartizare a costurilor indirecte.

Astfel, ținând cont de particularitățile organizațional-tehnologice, necesitățile informaționale, precum și de semnificația anumitor tipuri de costuri, entitatea din domeniul IT poate modifica nomenclatorul articolelor de costuri prevăzut în Indicațiile metodice [5, pct. 13]. Totodată, e recomandabil precizarea în politici contabile a modului de contabilizare a costurilor de producție, obiectele de evidență și de calculație a costurilor, metodele de calculare a costului softurilor elaborate, bazele de repartizare a costurilor de producție.

Elaborarea softurilor și/sau prestarea serviciilor IT la comanda beneficiarului necesită aplicarea metodei de evidență a costurilor și calculare a costului pe comenzi. Metoda de calculație pe comenzi se caracterizează prin exemplare unice, care nu se repetă sau se repetă în număr mic, fabricate ori asamblate în procesele de cercetare și dezvoltare. Caracteristicile principale ale metodei de calculație a costului de producție pe comenzi sunt prezentate în figura de mai jos.

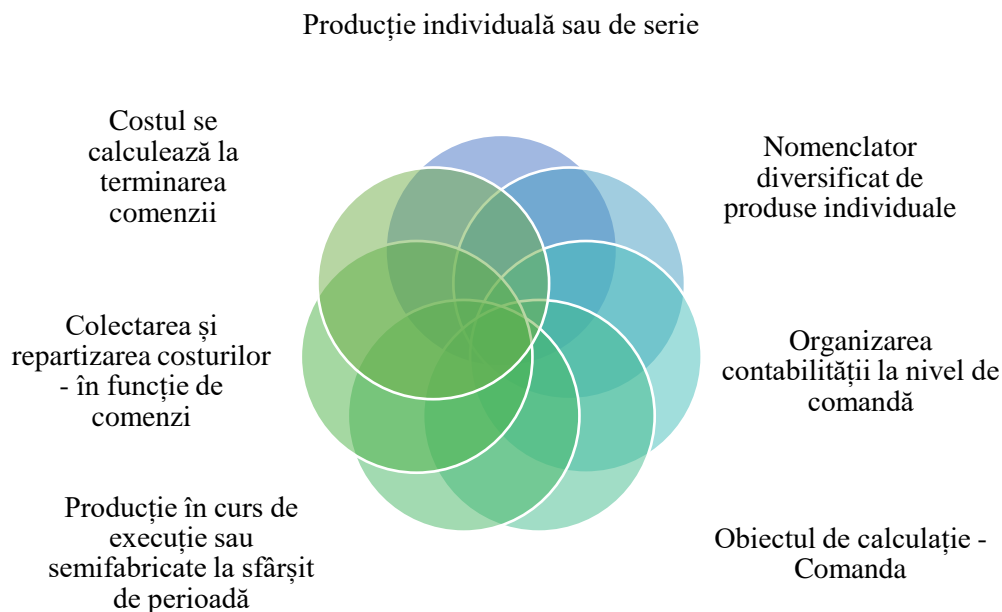

Fig 2. Caracteristicile principale ale metodei pe comenzi

Sursa: elaborat de autori

Semnificația metodei pe comenzi se caracterizează prin etapele sale de realizare, fapt prezentat în figura 3.

Astfel, în *etapa preliminară*, pe baza unei comenzi externe se semnează un contract de realizare a acesteia. Comanda clientului aprobată de management va fi înaintată Departamentelor comercial, de programare, lansare și urmărire a produselor. Ulterior, se *întocmește comanda și/sau proiectul* de către Departamentul respectiv, atribuindu-se un cod (număr intern). *Vizarea și aprobarea comenzii/proiectului* de către compartimentele implicate rezidă în verificarea corespunderii datelor din comandă/proiect cu datele vizate de Departamentul comercial, stabilirea unui cost programat și corectitudinea termenului de finalizare estimat conform ciclului normal de cercetare și dezvoltare.

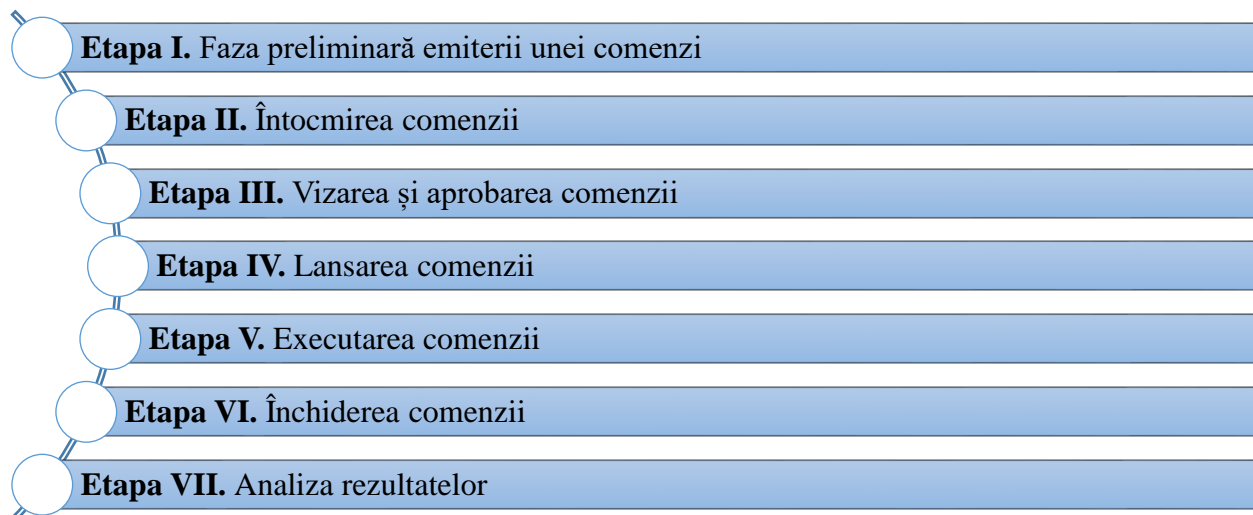

Fig. 3. Etapele fluxului informațional al metodei pe comenzi

Sursa: elaborat de autori după [1]

Pe documentele tehnico-economice de gestiune a componentelor produsului se înscrie numărul comenzii. Documentele privind lansarea în fabricație se întocmesc numai după ce s-au soluționat toate problemele legate de etapa cercetării și dezvoltării. Pe durata de execuție a comenzii se

colectează costurile conform documentelor primare primite la Departamentul contabilitate. Personalul operativ/managerul de proiect va menționa pe toate documentele comanda pentru care sunt necesare utilizarea de resurse. Este interzisă efectuarea de costuri directe fără indicarea comenzii sau de trecere a costurilor directe la costuri indirecte, deoarece pot devia conținutul indicatorilor (devin irelevanți). Repartizarea costurilor indirecte pe comenzi se face pe baza procedeele acceptate de entitate și indicate în politicile contabile ale entității IT.

Închiderea unei comenzi se face prin finalizarea produselor pe baza documentului ce justifică primirea-predarea lucrărilor de cercetare și dezvoltare. Costul comenzii se determină doar după terminarea comenzii. Astfel, perioada de calculație constituie termenul de executare a comenzii. Determinarea costului comenzii terminate se face în Fișa comenzii, ca total al acesteia. După finalizarea lucrărilor, experimentarea și încercarea softului în lucru, părțile întocmesc Proces-verbal de primire-predare a lucrărilor executate. Beneficiarul comenzii în baza acestui document devine posesor de drept patrimonial exclusiv asupra softului elaborat. Entitatea IT ce execută comanda beneficiarului conform condițiilor contractuale nu poate pretinde nici la drept neexclusiv asupra softului elaborat.

O problemă aferentă elaborării produselor software sau prestarea serviciilor IT o reprezintă faptul că procesul de cercetare și dezvoltare poate să dureze de la câteva luni până la doi ani și mai mult. În unele cazuri termenul inițial prevăzut de contract poate fi prelungit. În acest context, este necesară determinarea și prezentarea informațiilor privind costurile acumulate la data raportării pe etape, astfel evaluându-se producția în curs de execuție. Deci, producția în curs de execuție reprezintă producția care se găsește în faze intermediare de elaborare, nefiind încă nici produse finite, nici semifabricate, precum și produse necompletate în întregime.

În contextul metodelor de evidență și calculație a costului, menționăm că entitățile IT (start-up-uri) care abia încep activitatea și sistematizează principiile de activitate, formează echipa de lucru, drept metoda de evidență a costurilor este utilizată metoda globală. Caracteristica esențială a metodei globale este dată de faptul că toate costurile de cercetare și dezvoltare a unui produs IT sunt considerate costuri directe, astfel, divizarea procesului tehnologic în scopul sectorizării costurilor de producție nu este justificată. Procesul de fabricație nu comportă producție în curs de execuție sau, dacă aceasta există, se menține constantă. Scopul metodei globale rezidă în asigurarea colectării tuturor costurilor de cercetare și dezvoltare a unui produs IT, separate pe articole de costuri sau locuri de producție.

Conclusions

Reieșind din prevederile Indicațiilor metodice, entitatea din domeniul IT, care cercetează și proiectează produse și/sau prestează servicii IT la comandă trebuie să ia în considerare următoarele recomandări, întrucât specificul domeniului determină modul de contabilizare a costurilor aferente elaborării produselor sau prestării serviciilor și predării acestuia beneficiarului:

- modul de contabilizare a costurilor de producție, obiectele de evidență și de calculație a costurilor, bazele de repartizare a costurilor, metodele de calculare a costului produselor elaborate și/sau serviciilor prestate IT se stabilesc în politicile contabile ale entității;
- contabilitatea costurilor de producție și calculația costului produselor elaborate și/sau serviciilor prestate este delimitată pe perioade de calculație;
- costurile de producție se recunosc și sunt contabilizate în baza contabilității de angajamente în perioada în care acestea au fost efectiv suportate, iar valoarea produselor și serviciilor IT se determină în mod credibil;
- costurile cu salariul se repartizează pe produse IT în funcție de gradul de implicare a fiecărui salariat în cercetarea și dezvoltarea produselor (comanda respectivă, clauzele contractuale);
- costurile indirecte de producție aferente procesului de cercetare, proiectare și dezvoltare a produselor IT este relevant de repartizat în baza salariilor calculate, întrucât acestea dețin cea mai mare pondere în totalul costurilor de elaborare a produselor și prestare a serviciilor IT;

- costurile de producție sunt acumulate pe fiecare produs (soft) separat, utilizându-se metoda de evidență a costurilor și de calculație a costului pe comenzi. Dacă la finele perioadei de gestiune curente produsul (softul) sau serviciul IT nu este finalizat, atunci costurile cumulate reprezintă producție în curs de execuție a comenzii respective;
- după finalizarea lucrărilor, experimentarea și încercarea produselor și serviciilor IT, părțile întocmesc un document ce justifică primirea-predarea produselor și lucrărilor executate. În baza documentului în cauză, beneficiarul comenzii devine posesor de drept patrimonial exclusiv asupra produsului elaborat. Conform condițiilor contractuale, entitatea IT care execută comanda beneficiarului nu poate pretinde nici la drept neexclusiv asupra produsului elaborat.

Bibliography

1. BĂDICU, G., MIHAILA, S. 2020. *Contabilitatea de gestiune avansată*. Chișinău: ASEM, 194 p.
2. *Clasificatorul Activităților din Economia Republicii Moldova*. Ordinul BNS nr. 28 din 07.05.2019. Disponibil la: <https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=385>
3. *Codul fiscal al Republicii Moldova nr. 1163 din 24.04.1997*. În: Monitorul Oficial Nr. 62 din 18.09.1997, art. 522, cu modificările ulterioare.
4. Banca de date statistice. <https://statistica.gov.md/>
5. *Indicații metodice privind contabilitatea costurilor de producție și calculația costului produselor și serviciilor*. În: Monitorul Oficial Nr. 233-237 art. 1533 din 22.10.2013, cu modificările ulterioare.
6. *Raport anual 2020. Moldova IT Park*. Disponibil la: https://moldovaitpark.md/wp-content/uploads/2021/12/Raport-Moldova-IT-Park_2020_final-1.pdf
7. *SNC „Stocuri”*. În: Monitorul Oficial Nr. 233-237 art. 1533 din 22.10.2013, cu modificările ulterioare.